

Во веќе далечната 1988 година, во чест на 900-годишнината на најстариот универзитет во Европа, Универзитетот во Болоња, повеќе од 400 ректори на најпознатите европски универзитети го потпишаа документот познат по насловот MAGNA CHARTA UNIVERSITATUM. Настанот се одвиваше на прекрасниот плоштад Маѓоре, во центарот на Болоња и беше во духот на старата европска универзитетска традиција, која ни оддалеку не е само формална. Во оваа Повелба, на достоинствен и доблесен начин, се потсетува на основните принципи на универзитетското дејствување и тоа неколку години пред формалното укинување на границите меѓу одделни европски држави врзани во Европската унија. Ете, најстарите европски универзитети во свечениот чин сакаа уште еднаш свечено да не потсетат кои се основните цели на образованието како процес, уште еднаш да ја нагласат неотуѓивата автономија на универзитетот, неговата света слобода, неговата независност од било каков политички авторитет или економска сила и моќ. Кога денес се читаат нејзините светли страници, се добива впечаток како навистина сè да е направено за некој да не се дрзне и да се осмели да постапува поинаку, универзитетот да го употребува како политичка цел, да го користи вулгарно и во спротивност на светлите принципи, кои така јасно се искажани и убаво се потпишани од ректорите на доблесната церемонија. Магна Charta потоа беше потпишана и од страна на Универзитетот "Свети Кирил и Методиј" во Скопје, ја потпишаа речиси сите универзитети на Западниот Балкан, како и двата универзитета во Бугарија. Денес Магна Charta е достапна на сите јазици од земјите-потписнички, значи ја има и на албански, на бугарски, на македонски и на сите други јазици од овој универзитетски регион. Влегувајќи во семејството универзитети-потписнички на Повелбата, автоматски значи и почитување на нејзините свети принципи.

Нинослав ИВАНОВСКИ

“

*Poka`i na
del a a ne na
zborovi!*

”

RES NON VERBA

MAGNA CHARTA

И сега, до овде навистина сè е в ред. Соочувањето со овој краток, но суштествен текст и сосема површната анализа на суровата реалност во која последниве 15 години живее подрачјето на Западен Балкан потврдува дека, и покрај ставените потписи, универзитетскиот живот во регионот ниту оддалеку не одговара на спомнатите принципи. Не само што универзитетот како институција многу често се употребува како средство на политичката моќ и како начин за добивање политички поени, туку станува повеќе од очигледно дека одделни институции не само што не се прогресивни и не му служат на општеството, туку се опфатени со политиканство и со корупција,

лошка матрица. Генерации беа едуцирани на истиот начин на историски промашен концепт. Треба ли да имаме илузии дека партиската определба нема да има влијание врз независноста на процесот на учење, научната вистина, светлата традиција позната на овие простори! Освен тоа, на сите нас, чија работа е поврзана за Универзитетот, ни е јасно дека денес е можно да се купи диплома, особено кај источниот и западниот ни сосед и тоа во сите облици, онаа додипломска и онаа последипломска сè до докторат на науки. До пред некое време ги знаевме и цените. Потписникот имаше можност да испитува студент регуларно префрлен од некој од бугарските

(повеќе од нашиот Медицински факултет), не само што предизвикува хаос на берзата на лекарскиот труд во државата, туку многу повеќе станува орудие за политичка пресметка. Освен тоа, според некоја ступидна спогодба, сите дипломи донесени од Република Албанија и од Република Бугарија не подлежат на обврзувачка нострификација пред телата на факултетите, туку се нострифицираат автоматски, во Министерството за образование. Навистина никој нема намера да го критикува чесниот универзитетски труд, кој сигурно постои кај двата наши соседи, но зарем ова не изгледа апсурдно? Со други зборови, можете да дипломирате на Харвард, Кембриџ или Окс-

ТА UNIVERSITATUM

како специјалност на транзиционите општества на овој дел од Европа. Денес универзитетските професори во регионот водат политички партии, некои од нив се и лидери, а други се членови на највисоките партиски тела. Можно ли е тие

универзитети со уреден документ за положени повеќе од половина испити, со уредни оценки, токму како што бидува, заверени, со печат и слично. Досега потписникот не видел такво незнаење, таква груба вулгаризација на нашиот

форд, Сорбона или на Барселона, но должни сте вашата диплома да ја нострифицирате уредно. Од тоа, каква ли среќа, поштедени сте ако студиите сте ги завршиле во Велико Трново или во Тирана. Автоматската нострификација, за апсурдот да биде поголем, не важи само за обичната диплома, туку и за магистерската и за докторската. Значењето на овие ноторни факти не треба посебно да се потенцира, особено што според Рамковниот договор, кој сега се наоѓа во полна имплементација, автоматски се вработуваат албански високообразовани кадри и тоа на многу чувствителни места, вклучувајќи го и воспитно-образовниот процес. Сигурно е дека меѓу нашите албански сограѓани има исклучителни кадри со огромен потенцијал, но опасноста од балканското поимање на универзитетската дејност, се надвиснува врз структурите на земјата во чувствителниот период од нејзиниот развој.

ОГРОМНИОТ ПРИТИСОК НА ДИПЛОМИРАНИ ДОКТОРИ ОД ИСТОЧНИОТ И ОД ЗАПАДНИОТ СОСЕД ВО ПОСЛЕДНИВЕ НЕКОЛКУ ГОДИНИ (ПОВЕЌЕ ОД НАШИОТ МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ), НЕ САМО ШТО ПРЕДИЗВИКУВА ХАОС НА БЕРЗАТА НА ЛЕКАРСКИОТ ТРУД ВО ДРЖАВАВА, ТУКУ МНОГУ ПОВЕЌЕ СТАНУВА ОРУДИЕ ЗА ПОЛИТИЧКА ПРЕСМЕТКА. ОСВЕН ТОА, СПОРЕД НЕКОЈА СТУПИДНА СПОГОДБА, СИТЕ ДИПЛОМИ ДОНЕСЕНИ ОД РЕПУБЛИКА АЛБАНИЈА И ОД РЕПУБЛИКА БУГАРИЈА НЕ ПОДЛЕЖАТ НА ОБВРЗУВАЧКА НОСТРИФИЦИРААТ АВТОМАТСКИ, ВО МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ. НАВИСТИНА НИКОЈ НЕМА НАМЕРА ДА ГО КРИТИКУВА ЧЕСНИОТ УНИВЕРЗИТЕТСКИ ТРУД, КОЈ СИГУРНО ПОСТОИ КАЈ ДВАТА НАШИ СОСЕДА, НО ЗАРЕМ ОВА НЕ ИЗГЛЕДА АПСУРДНО? СО ДРУГИ ЗБОРОВИ, МОЖЕТЕ ДА ДИПЛОМИРАТЕ НА ХАРВАРД, КЕМБРИџ ИЛИ ОКСФОРД, СОРБОНА ИЛИ НА БАРСЕЛОНА, НО ДОЛЖНИ СТЕ ВАШАТА ДИПЛОМА ДА ЈА НОСТРИФИЦИРАТЕ УРЕДНО. ОД ТОА, КАКВА ЛИ СРЕЌА, ПОШТЕДЕНИ СТЕ АКО СТУДИИТЕ СТЕ ГИ ЗАВРШИЛЕ ВО ВЕЛИКО ТРНОВО ИЛИ ВО ТИРАНА.

За многу универзитети од регионот, за жал, потписот под свечената Повелба е само формален. Сè уште сме далеку од основните принципи на Magna Charta Universitatum, сè уште премногу зависни од политичкиот фактор, далеку од вистинската автономија, далеку од високите принципи и цели. Кога еднаш навистина ќе сфатиме дека Универзитетот е вистински центар на културата, науката и учењето и ништо друго освен тоа, и ништо друго надвор од тие благородни цели, тогаш и Европа ќе смета на нас. Дотогаш ни преостанува Балканската Magna Charta, во која сме навикнати и која е според наша мерка. Неа не требаше ниту официјално да ја потпишуваме, тука сме свои на своето. До некое идно време.

да бидат независни во нивното универзитетско дејствување од своите партиски, идеолошки и други определби! Не беше така многу оддамна кога севкупното учење на општествените науки беше базирано врз идеолошки основи. Марксизмот, ленинизмот, самоуправањето беа темелни учења на ова општество според прифатена догматска идео-

труд, таква срамота. Зарем е потребна поочигледна, поотворена манифестација на корупцијата? А потписот на Повелбата стои и ден денес, свечено, со масило, покрај официјалниот грб. Да не забораваме, потписот е обврзувачки.

Огромниот притисок на дипломирани доктори од источниот и од западниот сосед во последниве неколку години